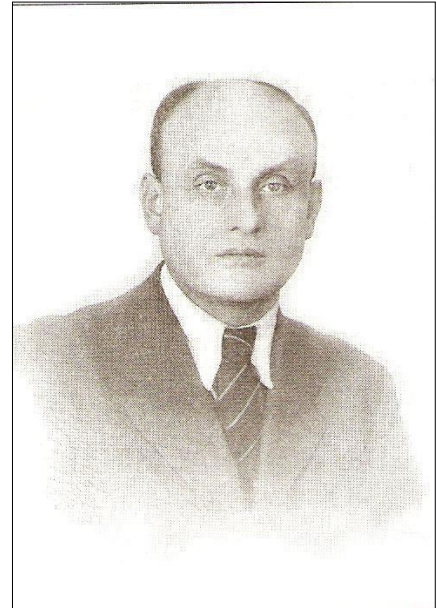

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Dr. Bonyhai Mihály

(sz. Eiler Mihály)

(Mezőberény, 1899.12.01. - Budapest, 1945.02.xx.) mezőgazdász, közgazdász

Sz.: Eiler Ádám és Braun Magdolna. H.: Csomay Klára (1936). É.: Szüleit már a múlt század végén is a tősgyökeres evangélikus németajkú berényiek között tartották számon. Az elemi és polgári iskolai tanulmányait Mezőberényben végezte, a magasabb szintű gazdálkodás alapjait a szarvasi illetve a békéscsabai szakiskolában sajátította el. Érettségi vizsgát valószínűleg magánúton tett Budapesten a húszas évek elején. 1923-ban iratkozott be a Budapesti Tudományegyetem Közgazdasági Karára, ahol 1928-ban szerzett mezőgazdász-közgazdász oklevelet. Még ebben az évben doktorált. Értekezésének címe: Mezőberény nagyközség fejlődése és jövője. A monográfia alapját is ez a disszertáció képezte, melyet később kibővített. A húszas évektől az egyik fővárosi vágóhíd vezetőjeként dolgozott. Nevét könyve megjelenése idején változtatta meg, tisztelete jeléül vette fel az egykori mezőberényi jegyző és irodalmár, Bonyhay Benjámintól a Bonyhai nevet. 1945 februárjában Budapest ostromakor szerzett sérülésébe halt bele. (Kugler József: Előszó a 2000. évi kiadáshoz.)

Dr. Bonyhai (Eiler) Mihály a katona.

E.é.ö. őrmester -szfv, tisztv. 1917. október 17-én kezdte meg háborús katonai szolgálatát, mint e.é.ö. A 4. honvéd gyalogezrednél. Nagyváradon nyert kiképzése után Szegeden elvégezte a tisztiiskolát, majd a pótzászlóaljnál szolgált, s onnan 1918 májusában az olasz hadszíntérre vonult. Részt vett a Tarcsentó-i kardtisztes tanfolyamon később Belunó mellett ezredtartalékban teljesített szolgálatot 1918 október 15-ig, amikor betegszabadságot kapott, Otthon érte a háború vége, az összeomlás.

(Makkay/Machalek/Pál: Négyes honvédek fegyverben. 1934.)

Mezőberény monográfiája

Bonyhai, a könyv alapját még közgazdászként (mezőgazdasági szakirány) vetette papírra. A könyv alapja a szerző doktori disszertációja. („Mezőberény nagyközség fejlődése és jövője” címmel az 1928-ban készült doktori disszertáció summa cum laude minősítést kapott.)

Talán az első kiadvány, amely minden részletre kiterjedően ír a szülővárosáról, Mezőberényről.

A szerző eredeti neve, Eiler Mihály volt, amit később a hazafiság kifejezése miatt, és a község egykori (az általa nagyon tisztelt és nagyra becsült) jegyzője - Bonyhay Benjámin - tiszteletére magyarosított Bonyhai-ra.

A szerző mindkét háborúban részt vett.(Az első világháborúnál fellelhető adatokat egy külön részben közlöm.) Valószínűleg a főváros ostromakor szerzett sérülésébe halt meg, a pontos dátumot sajnos nem ismerjük.

A könyv létrejöttében bizonyára nagy szerepe volt a község előljáróinak, tanítóinak, lelkészeinek, akiktől nagyon sok adatot gyűjthetett be, viszont a könyvben szereplő részletes statisztikai adatok azt mutatják, hogy igen mélyreható kutatásokat végzett levéltárakban és rengeteg szakmai jellegű kutatást is végezhetett.

A doktori disszertációból, valószínűleg barátainak, ismerőseinek és a község elöljáróinak hatására született meg a „Mezőberény monográfiája”- című mű. (A településmonográfia a földrajztudománynak azon szelete, amely valamely település jellemzőinek tételes kutatásával, illetve eredményeinek leírásával szolgál.)

A könyv foglalkozik a község múltjával, kialakulásával és az akkori jelennel. Mivel a szerző közigazdász, előtérbe kerül és elemzi, a jövőben elvégzendő feladatok sokaságát. Útmutatást ad, mik lesznek a jövő mindenképpen szükséges feladatai. A könyvben fejezetekre osztva foglalkozik a különböző, a községet érintő eseményekkel, folyamatokkal. Úgymint a város területe, elhelyezkedése, lakossága stb.

A „Népesség” fejezetben bemutatja a lakosságot, nemzetiségüket, szokásait, öltözködését, étkezését, az egyházakat és a társadalmi életet. Átfogó képet ad - még ha röviden és tömören is - az akkori életről.

Külön fejezetet szán a mezőgazdaságnak, melyet ágakra bontva mutat meg, a föld minőségétől kezdve, egészen az akkor éppen fejlődésnek induló gépesítésig. (Abban az időben terjedtek el a cséplő és aratógépek, traktorok.)

Természetesen külön fejezetet nyitott az iparnak és a kereskedelemnek. (Mezőberényben jelentős volt a könnyűipar, és a vasútnak, valamint a Kettős-Körösön átívelő új hídnak köszönhetően a kereskedelem is)

A község közállapotát, közigazdasági viszonyait is külön fejezetben taglalja. A már említett, a jövőben elvégzendő, betervezendő feladatokat is pontokba foglalja, taglalja.

Itt ír a jövőbeni feladatok fontosságáról: útfejlesztések, elektromos hálózatfejlesztés, fásítás, fürdők ártézi kutak fejlesztése, csatornázás. Jól látta, hogy a község fejlődése csak akkor lehetséges, ha alkalmazkodik a kor elvárásaihoz.

Szintén jó előrelátással észrevételezte, hogy a község fejlődése érdekében a községnek saját képviselővel kellene rendelkeznie az Országházban. (a fontosabb nagyobb értékű fejlesztések miatt végzett lobbytevékenység)

A könyv végén lévő függelékben részletesen leírja a község addigi közszereplőit. (orvosok, ügyvédek, tanítók, egyházi tisztviselők és a várost kiszolgáló köztisztviselők neveit).

Itt olvashatjuk a város régi és megváltozott új utcaneveit is.

Mint képzett katonatiszt és hazafi, nem feleli el a „nagyháborúban” hősi halált halt berényi bakák neveinek felsorolását sem, és a tiszteletükre emelt „Hősök szobra”-t is megemlíti, valamint fotót is közöl róla.

Ez a könyv egy komplett leírása az akkori viszonyoknak, közállapotoknak. Olvashatjuk mi az, ami igazán jó Mezőberényben, viszont fölemlíti azokat a dolgokat is, amik nem úgy működnek, mint ahogyan kellene, és mit lenne szükséges javítani. Útmutatást ad, mi lenne a helyes fejlődési irány.

Ma már láthatjuk, hogy sok, az általa akkor kijelölt, „ A jövő feladatai” helyesek voltak és jól látta a fejlődés, a fejlődési irányok szükségességét.

A könyvben sok fényképen mutatja be a szerző az akkori épületeket, amelyek a ma élő emberek számára fölbecsülhetetlen értékek, mivel ilyen és ilyen jellegű városképi fotók csak nagyon nehezen, vagy egyáltalán nem lelhetők már föl. Mindemellett egy korabeli légifelvétel is van a könyvben, amely a várost és a környező mezőgazdasági területeket láttatja.

Ilyen átfogó, és minden részletre kiterjedő könyv a községről addig nem jelent meg.(Volt több Mezőberényt bemutató kiadvány, de azok nem foglalkoztak ennyire átfogóan a várossal. Pl. Skolka és Bonyhay is jentettek meg hosszabb terjedelmű írásokat a községről)

Aki elolvassa, szinte maga előtt látja az akkori viszonyokat, embereket és szinte maga elé tudja képzelni a községet. A műben minden lehetséges helyen dátumok és egyéb statisztikai adatok szerepelnek, amely akár kutatási alapnak is megfelelő.

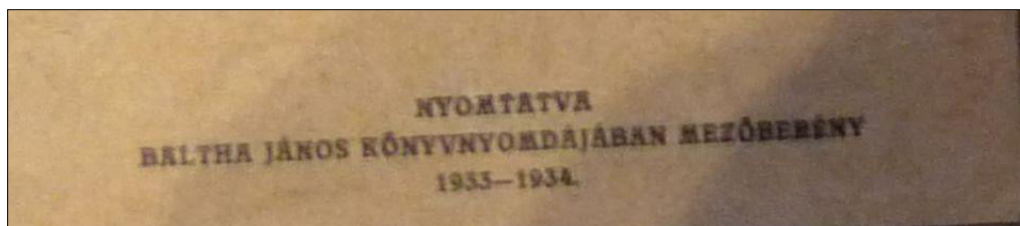
Kijelenthetjük, hogy ez a monográfia egyedi a maga nemében, hiszen hasonló mű sem addig, sem pedig az elkövetkezendő pár évtizedben nem jelent meg.

A következő hasonló - de sokkal részletesebb és bővebb tartalmú - monográfia 1973-ban jelent meg a község újraterelítésének 250. évfordulójára, a Községi Tanács gondozásában. Ez a kétkötetes mű, hasonló elgondolás szerint épül fel, mint a Bonyhai -féle régi monográfia.

A könyv fontosságát és értékességét nem csak az mutatja, hogy 1973-ban egy hasonló, szinte azonos vezérszálon futó mű jelent meg, hanem az is, hogy 2000-ben elkészült a könyv újranyomása. Ezzel kiterjedt azon emberek köre, akik hozzájuthattak Bonyhai művéhez.

2000-ben a Mezőberényi Városszépítő és Városvédő Egyesület segítségével (nagyon sok szponzor, vállalkozások és magánemberek anyagi támogatásával) a könyv újra nyomdába volt és 1100 sorszámozott példányban kinyomtatásra került. Az új könyv egy igényesen,- gyönyörű kötésben - elkészült mű, amely híven tükrözi ránézésre is a könyv belső tartalmi értékeit. (Az új kiadványba pár oldalas kiegészítés is került, mely tartalmazza a szerző családjára vonatkozó adatokat, a szerző fotóját valamint Dr. Kugler József mezőberényi történész előszavát. Az előszóból részletesen megtudhatjuk a könyv keletkezését, a szerző életét, munkásságát.)

Az eredeti könyvet Baltha János mezőberényi könyvnyomdájában nyomták 1933-34 dátumozással.(Nyomtatva Baltha János Könyvnyomdájában. Mezőberény 1933-34.)

A mű terjedelme 300 oldal. Benne 30 db. városképes fotóval, 1db. térképpel és 1db. légi felvétellel (fotótérkép).

A szerző a könyv elején jeleníti meg oldalszámokkal jelölve a hiánypótlást, a helyesbítést és az értelemzavaró hibákat. (Valószínűleg a nyomdába kerülés, szedés és az előkészületek után kiderült hibák és pontatlanságok).

A könyv eredeti példányai nagyritkán felbukkannak antikváriumokban és papírrégiségekkel, régi könyvekkel foglalkozó aukciós oldalakon.

(Ha valaki eredeti példányt szeretne érdemes keresgetni.)

„Újra megjelent a Mezőberény monográfiája c. könyv”

„Hét és fél évtized után, hasonmás kiadásban, 1100 számozott példányban jelent meg egy régi könyv. A Mezőberény monográfiája címet viselő, ízléses kötet dr. Bonyhai (Eiler) Mihály munkája. A Mezőberényi Városszépítő és Városvédő Egyesület kezdeményezésére, vállalkozók támogatásával jelent meg.

A több mint háromszáz oldalas munka a szerző szerint monográfia, s igen jelentős mennyiségű és széles skálájú forrásanyagot tesz közkinccsé, melyben a városról ad átfogó, csaknem minden részletre kiterjedő képet. A könyv első kiadása 1933-34-ben készült a szerző "Mezőberény nagyközség fejlődése és jövője" című disszertációja alapján.

Napjainkban is hasznos kézikönyv, érdekes olvasmány azoknak, akik a város múltja, jelene és jövője iránt érdeklődnek."

Békés Megyei Hírlap 2000. augusztus 17.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Könyv átfogó képet mutat az I.vh. utáni Mezőberényről. Megismerhetjük belőle az akkori társadalmi viszonyokat, a város életét. Rengeteg adattal alátámasztva, szinte mindent megtudhatunk a község akkori életéről. Az akkori időszak legjelentősebb műve, amely a mai lakosság felé is értéket képvisel. Rengeteg segítséget ad, a helytörténet, az épített örökség és a község múltjának megismerése érdekében. Mindenképpen javasolnám az Értéktárba való felvételét, remélve azt, hogy így megismerve a könyvet, egyre többen veszik kézbe és olvassák el.